

پودمان ۴

مالیات بر ارزش افزوده

فرض کنید شما به عنوان حسابدار در شرکتی مشغول به کار می‌باشید. کارفرما (صاحب کار) از شما می‌خواهد که ضمن انجام امور مالی شرکت، گزارش فصلی مربوط به خرید و فروش کالا یا مواد اولیه و کالاهای ساخته شده را نیز در موعد مقرر ارسال نمایید. آیا می‌دانید گزارشات فصلی چه نوع گزارشاتی هستند؟ و این گزارشات در طی سال مالی، در چه مواقعی تنظیم و ارسال می‌گردند؟ مبالغ ارسالی شما بابت خرید کالا یا مواد اولیه و همچنین فروش‌های مربوط به مواد اولیه و محصولات ساخته شده یا کالاهای موجود در انبار شرکت، از روی چه اسناد و مدارکی تهیه می‌گردند؟ و در نهایت ابزارهای کنترل مانده‌های ارسالی، بابت گزارش‌های فصلی، با چه مانده‌هایی در دفاتر قانونی بایستی مطابقت داشته باشند؟ در این فصل با فلسفه مالیات ارزش افزوده و نحوه تهیه و تنظیم گزارشات فصلی و مستندات مربوط به مانده گزارشات فصلی و همچنین نحوه ثبت آنها در دفاتر قانونی و زمان ارسال گزارشات و نحوه تسویه آنها و قوانین مهم مربوط به گزارشات فصلی آشنا خواهید شد.

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَبُوا مَعَ الرَّاكِبِينَ

و نماز به پا دارید و زکات بدهید و با خدا پرستان حق را پرستش کنید

(سورة بقره آیه ۴۳)

مقدمه

درآمدهای مالیاتی به عنوان ابزار مالی مؤثر برای تأمین مالی هزینه‌های ضروری دولت و تعدیل در توزیع درآمد و ثروت و هدایت فعالیت‌های اقتصادی جامعه به کار می‌رود. مالیات بر ارزش افزوده نیز نوعی مالیات بر مصرف است که در مراحل مختلف زنجیره واردات، تولید، توزیع، مصرف، به تدریج توسط بنگاه‌های اقتصادی در هر مرحله از زنجیره انباشته، و از هر بنگاهی به بنگاه دیگر منتقل می‌گردد تا نهایتاً به مصرف‌کننده نهایی منتقل شده و توسط ایشان پرداخت شود.

- آیا می‌دانید گزارش‌های فصلی در حسابداری چیست؟
- آیا برای ارسال گزارش‌های فصلی نرم‌افزار خاصی وجود دارد؟
- در فرم گزارش‌های فصلی کدام حساب‌ها به ثبت می‌رسند؟
- چه مدارک و مستنداتی برای تهیه گزارش‌های فصلی مورد نیاز است؟

استاندارد عملکرد

توانایی ثبت و محاسبه مالیات بر ارزش افزوده، طبق قانون مالیات بر ارزش افزوده و آیین‌نامه‌های سازمان امور مالیاتی، براساس اسناد و مدارک مثبت.

شایستگی‌هایی که در این فصل کسب می‌کنید

- ۱ کنترل اسناد و مدارک مشمول بر مالیات بر ارزش افزوده
- ۲ محاسبه مالیات بر ارزش افزوده
- ۳ تکمیل اظهارنامه مالیاتی بر ارزش افزوده در سامانه مربوط
- ۴ ثبت دریافت و پرداخت مالیات بر ارزش افزوده در دفاتر قانونی

مالیات بر ارزش افزوده

مالیات بر ارزش افزوده را از دو جنبه می‌توان تعریف کرد:

تعریف نظری مالیات بر ارزش افزوده: نوعی مالیات چند مرحله‌ای است که در مراحل مختلف زنجیره واردات، تولید و توزیع، براساس درصدی از ارزش افزوده کالای فروخته شده یا خدمات ارائه شده در هر مرحله اخذ می‌گردد، ولی مالیات پرداختی در هر مرحله از زنجیره واردات، تولید و توزیع، به عنصر مرحله بعدی زنجیره، انتقال می‌یابد، تا نهایتاً توسط **مصرف‌کننده نهایی** پرداخت گردد.

تعریف عملیاتی مالیات بر ارزش افزوده: مالیاتی است که کلیه عرضه‌کنندگان کالاها و خدمات (مؤدیان این نظام مالیاتی) باید علاوه بر بهای کالا یا خدمت عرضه شده به صورت درصدی از بهای فروش کالاها یا خدمات، در زمان فروش، از خریداران اخذ کند و به صورت دوره‌ای (فصلی) به سازمان امور مالیاتی کشور واریز نمایند.

مؤدی مالیاتی: در سازمان امور مالیاتی به ارباب رجوع یا شخص حقیقی (فرد) یا شخص حقوقی (شرکت) که مالیات از آن مطالبه می‌شود، مؤدی مالیاتی گفته می‌شود.

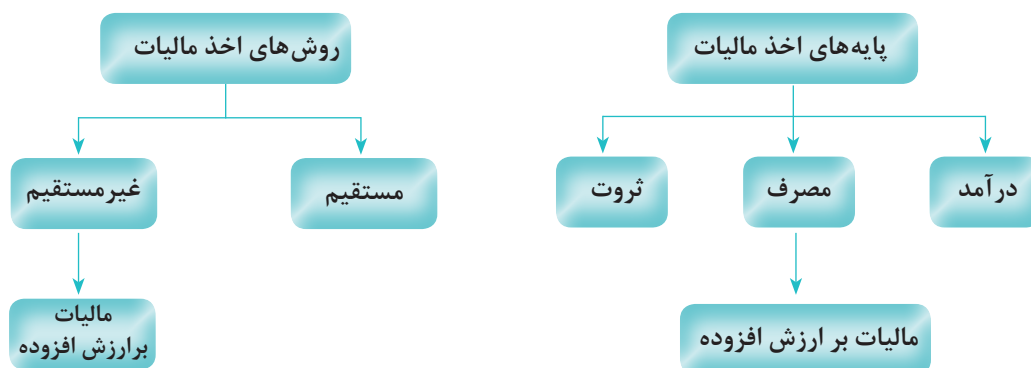
به همه کالاها و خدمات ارائه شده توسط مؤسسات و شرکت‌ها، مالیات بر ارزش افزوده:
 تعلق می‌گیرد نمی‌گیرد

فعالیت ۱

- ۱ به نظر شما آیا به همه کالاها و خدمات، به صورت یکسان، مالیات بر ارزش افزوده تعلق می‌گیرد؟
- ۲ برای کالاهایی همچون: بنزین، سیگار و گاز به ترتیب، چند درصد مالیات بر ارزش افزوده لحاظ می‌گردد؟
- ۳ چند کالا یا محصول یا خدمات، انتخاب کنید و درصد مالیات بر ارزش افزوده آنها را مشخص کنید؟
- ۴ اگر برای شرکت، یک ساختمان خریداری کنید، آیا مشمول مالیات بر ارزش افزوده خواهد شد؟ چرا؟

فعالیت ۲

جایگاه «مالیات بر ارزش افزوده» در نظام مالیاتی

فعالیت ۳

با توجه به نمودار جایگاه مالیات بر ارزش افزوده:

- ۱ مالیات بر ارزش افزوده، در نهایت توسط چه کسی (اعم از شخصیت حقیقی و حقوقی) پرداخت می‌گردد؟
- ۲ روش پرداخت مالیات بر ارزش افزوده به چه صورتی است؟

نکته

در خرداد ماه ۱۳۸۷ لایحه مالیات بر ارزش افزوده به تأیید نهایی شورای نگهبان رسید و به‌عنوان قانون به دولت ابلاغ گردید و در تاریخ ۱۳۸۷/۴/۱ قانون مزبور توسط ریاست محترم جمهوری اسلامی جهت اجرا ابلاغ گردید.

گواهینامه مالیات بر ارزش افزوده

براساس ماده (۱۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده، تمامی مؤدیان مشمول ابتدا باید در سامانه عملیات الکترونیکی مالیاتی به نشانی www.tax.gov.ir ثبت‌نام نمایند تا گواهینامه مالیات بر ارزش افزوده آنان صادر شود.

همچنین در قسمت مدیریتی سامانه مالیات بر ارزش افزوده به نشانی www.evat.ir/admin در منوی «گواهینامه ثبت‌نام» زیر منوی «صدور گواهینامه ثبت‌نام» توسط کاربران خدمات مؤدیان اقدام لازم صورت پذیرد.

- ۱ مدت اعتبار گواهینامه ثبت نام در نظام مالیات بر ارزش افزوده برای مؤدیان حائز شرایط برای بار اول شش ماه خواهد بود.
- ۲ مدت اعتبار گواهینامه ثبت نام در نظام مالیات بر ارزش افزوده برای مؤدیانی که بدهی مالیاتی خود را در نظام مالیات بر ارزش افزوده پرداخت کرده اند یا شرایط پرداخت آن را مشخص نموده اند، یکسال خواهد بود.
- ۳ مدت مزبور در بند (۲) برای مؤدیان خوش حساب (مؤدیانی خوش حساب هستند که سه سال مؤدی نظام مالیات بر ارزش افزوده بوده و بدهی مالیات بر ارزش افزوده ندارند) ۲۴ ماهه خواهد بود.

با مراجعه به سایت سازمان امور مالیاتی کشور، مراحل ثبت نام مالیات بر ارزش افزوده را تشریح کنید و نتایج را در کلاس بحث کنید؟

جمهوری اسلامی ایران
سازمان امور مالیاتی کشور
WWW.IRANSTAXAUTHORITY.GOV.IR

شماره ثبت نام: ۹۵/۱۲/۲۸
تاریخ ثبت نام: ۲۷/۰۷/۱۳۹۷

گواهینامه ثبت نام در نظام مالیات بر ارزش افزوده

بدینوسیله گواهی می گردد:
بنگاه اقتصادی با عنوان شرکت _____
شماره اقتصادی _____ به عنوان شخصیت حقوقی به مدیریت آقای _____
به نشانی _____ بر اساس فرآیند
مرحله اول ثبت نام خود را در نظام مالیات بر ارزش افزوده تکمیل نموده است.
شایان ذکر است مؤدیان مرحله _____ در نظام مالیات بر ارزش افزوده مکلف به اجرای تکالیف قانونی از جمله دریافت مالیات و عوارض موضوعه از خریداران و تسلیم اظهارنامه از تاریخ ۱۳۹۷/۰۷/۰۹ (اول مهرماه هشتاد و هفت) می باشند.
مدت اعتبار این گواهینامه تا تاریخ ۱۳۹۷/۰۷/۲۸ است و تمدد آنفیه، مانده و شش ماهه می باشد.

رئیس امور مالیاتی

یادآوریم
گواهینامه حائز جزو اسناد و مدارک ابوابی محسوب گردیده و هر گونه دخل و تصرف و همچنین جعل آن
مشمول قوانین و مقررات مربوطه خواهد بود.

شماره ثبت نام: ۹۵/۱۲/۲۸ | تاریخ ثبت نام: ۲۷/۰۷/۱۳۹۷ | سازمان امور مالیاتی کشور

گواهی ارزش افزوده

این گواهی مجوزی است که از طرف سازمان امور مالیاتی صادر می‌شود. محتوای اصلی این مجوز، اخذ درصد مالیات و عوارض ارزش افزوده از مشتریان، توسط فروشنده است که به نام شرکت و یا شخص فروشنده صادر می‌گردد. این گواهینامه دارای تاریخ اعتبار است و اگر تاریخ اعتبار تمام شود، فروشنده باید برای تمدید آن اقدام کند.

فعالیت ۵

- ۱ آیا مؤدیانی که گواهی مالیات بر ارزش افزوده را اخذ نکرده‌اند، می‌توانند از خریداران کالا یا خدمات «مالیات بر ارزش افزوده» بگیرند؟ دلایل خود را بنویسید؟
- ۲ اطلاعات و مدارک لازم برای ثبت نام جهت دریافت گواهینامه مالیات بر ارزش افزوده، توسط افراد حقیقی و حقوقی را نام ببرید؟
- ۳ فرق امضاء الکترونیک و دیجیتالی را بنویسید.

امضای الکترونیک

امضای الکترونیکی عبارت است از: هر نوع علامت منضم شده یا به نحو منطقی متصل شده به داده که از آن می‌توان برای شناسایی امضاءکننده مرتبط با داده پیام استفاده کرد و تأیید وی در خصوص اطلاعات موجود در داده پیام را نشان داد.

شرایط امضای الکترونیک:

- ۱ نسبت به امضاءکننده منحصر به فرد باشد.
- ۲ هویت امضاءکننده پیام را معلوم کند.
- ۳ به وسیله امضاءکننده و یا تحت اراده انحصاری وی صادر شده باشد.
- ۴ به نحوی به یک داده پیام متصل شود که هر تغییری در آن داده پیام قابل تشخیص و کشف باشد.

نکته

- ۱ از جمله روش‌های امضای الکترونیک مطمئن می‌توان به «امضای دیجیتال» اشاره کرد.
- ۲ امضای دیجیتال مفهوم امضای کاغذ سنتی را دربر دارد و آن را به یک اثر انگشت الکترونیک تبدیل می‌کند این اثر انگشت یا پیام رمزگذاری شده در مقابل سند و امضاکننده منحصر به فرد است و اختصاص به صاحب اثر انگشت دارد و شخص امضاکننده را به انجام مفاد آن سند ملزم می‌کند.
- ۳ امضای دیجیتال که بالاترین سطح امنیت و پذیرش جهانی را به دنبال دارد، اصالت و هویت امضاکننده و نیز یکپارچگی پیام و تمامیت سند را تضمین می‌کند.

- ۱ در چه جاهایی از امضاهای الکترونیکی و دیجیتالی استفاده می‌شود؟ چند مورد نام ببرید.
- ۲ از مزایای امضای الکترونیکی و دیجیتالی چند مورد نام ببرید؟
- ۳ آیا امضای الکترونیکی و دیجیتالی مورد قبول معامله‌کنندگان است؟ توضیح دهید.
- ۴ امضای الکترونیکی در کشور ما بیشتر در چه مراکزی (اعم از دولتی یا خصوصی) کاربرد دارد؟

- چند واحد تجاری نام ببرید که دارای شماره اقتصادی باشند؟

کد اقتصادی

کد اقتصادی یک شماره منحصر به فرد و دارای ۱۲ رقم است که برای دارنده آن، حکم یک شناسنامه را دارد و کد مختص آن شرکت یا واحد اقتصادی است. کلیه افراد حقوقی که به امر تولید، توزیع، واردات و صادرات هر نوع کالا و امور خدماتی مشغول هستند و همچنین کلیه افراد حقیقی که به همین امور مشغول‌اند و دارای پروانه کسب و کار از مراجع مربوط هستند، باید نسبت به اخذ شماره یا کد اقتصادی دوازده رقمی اقدام نمایند.

- ۱ به نظر شما آیا اشخاص حقیقی که فعالیت اقتصادی می‌کنند نیاز به شناسه ملی دارند؟ دلایل خود را بنویسید.
- ۲ اگر شرکت یا واحد اقتصادی شناسه ملی نداشته باشد با چه مشکلاتی مواجه خواهد شد؟
- ۳ مراحل ثبت نام در شناسه ملی و نحوه دریافت کد شناسه ملی را بنویسید.
- ۴ برای اخذ کد یا شماره شناسه ملی ارائه چه اطلاعاتی در سامانه ثبت نام شناسه ملی الزامی است؟ به طور کامل بنویسید؟

در مشاغل انفرادی که مختص افراد حقیقی هستند و معمولاً پروانه کسب برای فعالیت‌های خدماتی، تجاری، یا تولیدی دارند، به جای شناسه ملی از کد ملی صاحب شغل استفاده می‌شود.

۱ جدول زیر را مطابق نمونه علامت بزنید:

شناسه ملی	کد اقتصادی	پروانه کسب	نام حرفه / شغل
*	*		کارخانه تولیدی سوپر مارکت آرایشگاه مردانه/ زنانه شرکتهای تعاونی مغازه پارچه فروشی مطب پزشکان

۲ فرق شناسه ملی و کد ملی چیست؟ توضیح دهید؟

خرید کالا و خدمات

واحدهای اقتصادی اجناسی که به قصد فروش و یا استفاده در بخش‌های داخلی و یا تولید محصول، خریداری می‌کنند، اگر به قصد استفاده در خود واحد اقتصادی باشد، به عنوان یک دارایی، در سر فصل حساب مربوط به خودش به ثبت می‌رسد ولی اگر جنس خریداری شده در یک واحد بازرگانی به عنوان کالایی که به قصد فروش خریداری شده است، باشد، در این صورت در حساب خرید کالا (موجودی کالا) ثبت خواهد شد؛ و اگر همان جنس در یک واحد تولیدی به قصد استفاده در یک فرایند تولید محصول، خریداری شده باشد، به عنوان مواد اولیه و (موجودی مواد) در حساب‌های مربوط به ثبت خواهند رسید.

در نتیجه:

اجناسی که به قصد فروش یا استفاده در فرایند تولید، خریداری می‌شوند، در صورت مشمول بودن (نداشتن معافیت‌های مالیات بر ارزش افزوده)، در ثبت‌های مربوط به آنها، مالیات بر ارزش افزوده لحاظ می‌گردد.

۱ جدول زیر را مطابق نمونه کامل کنید.

نام حساب مورد نظر			نوع استفاده در واحد اقتصادی	نام محصول
واحد خدماتی	شرکت تولیدی	شرکت بازرگانی		
اثاثه	اثاثه	اثاثه	اتاق مدیریت	میز و صندلی
-		-	تولید محصول	مواد اولیه
-			برای فروش	خرید فرش
			تعمیر دستگاه فتوکپی	خدمات تعمیراتی
-		-	تولید نخ	خرید پنبه
-	-		سرویس پرسنل شرکت	خرید اتوبوس
	-	-		
-				
-	-	-		

۲ در یک واحد تولیدی چه نوع خریدهایی تحت عنوان «مواد اولیه» به ثبت می‌رسند؟ با ذکر چند نمونه بنویسید.

۳ چند محصول تولیدی نام ببرید و برای هر کدام حداقل نام دو نوع مواد اولیه را بنویسید؟

۴ به کمک دوستان خود، چرخه خرید کالا را در یک برگ رسم کنید و مستندات خرید را در آن نشان دهید؟

۵ فاکتور خرید، مطابق با ماده (۱۶۹) قانون مالیات‌های مستقیم، حاوی چه اطلاعاتی است؟ حداقل ۸ مورد بنویسید.

منظور از خدمات، انجام کارهایی را شامل می‌شود که برای انجام‌دهنده آن درآمد ایجاد می‌کند. به شرطی که مطابق با نوع فعالیت وی باشد.

نکته

در نتیجه:

خرید خدمات از دیگران، اعم از اشخاص حقیقی یا حقوقی، برای دریافت‌کننده خدمات هزینه ایجاد می‌کند.

۱ به نظر شما آیا برای کارهای خدماتی خریداری شده مالیات بر ارزش افزوده محاسبه می‌گردد؟ چرا؟

۲ آیا برای خدمات دریافت شده، فاکتور خدمات توسط ارائه‌دهنده خدمات صادر می‌شود؟

۳ فاکتور خدمات، منطبق با چه ویژگی‌هایی است؟ بحث کنید؟

فروش کالا و خدمات

فروش کالا، اجناسی را شامل می‌شود که هدف از خرید آنها، فروش و کسب درآمد است؛ بنابراین، کالاهای خریداری شده‌ای را که به قصد ایجاد سود به فروش رسیده‌اند، فروش کالا می‌نامند.

فروش خدمات

افراد یا مؤسساتی هستند که از طریق انجام کارهای خدماتی به سایر افراد یا مؤسسات، اعم از حقیقی و حقوقی، به کسب درآمد می‌پردازند. اصطلاحاً به این نوع از درآمد، فروش خدمات گفته می‌شود.

فعالیت ۱۴

۱ به نظر شما اگر سه دستگاه یخچال برای استفاده در یک خوابگاه دانشجویی خریداری شده باشد و یکی از آن یخچال‌ها به قیمت تمام شده به فروش برسد، فروش کالا محسوب می‌شود؟ توضیح دهید؟
 ۲ جدول زیر را کامل کنید.

نوع فعالیت	کار خدماتی	بازرگانی	تولیدی
تعمیر وسایل خانگی فروش مبیل خرید کالا نقاشی ساختمان حمل کالا (داخل شهری) تولید خودرو انجام خدمات ثابتی پرداخت قبوض آب، برق و ... حمل و نقل پایانه باربری بیمه خودرو شهریه مدارس غیر انتفاعی	✓	-	-

۳ چهار نوع فروش خدمات را نام ببرید؟

۴ نام چند کارخانه و محصولات تولیدی آنها را فهرست کنید .

۵ چند شرکت بازرگانی (واردکننده وسایل ورزشی) را نام ببرید و نام محصول یا کالای عرضه شده توسط آنها را بنویسید.

- مراحل فروش یک کالا یا محصول را طبق نمودار زیر تکمیل کنید:
 صدور صورت حساب فروش کالا و خدمات
 شرایط و نحوه فروش
 امضا و مهر فروشنده

	☐		☐
	☐		☐
	☐		☐
	☐		☐

عوارض مالیات بر ارزش افزوده

فرق بین عوارض و مالیات بر ارزش افزوده چیست؟
 موارد مشمول و غیر مشمول مالیات بر ارزش افزوده:

جدول زیر را مطابق با نمونه علامت بزنید:

مالیات بر ارزش افزوده		نوع فعالیت			شرح فعالیت
غیر مشمول	مشمول	بازرگانی	تولیدی	خدماتی	
-	✓	-	-	✓	تعمیر وسایل خانگی
-	✓	✓	-	-	فروش مبیل خرید کالا نقاشی ساختمان حمل کالا (داخل شهری) تولید خودرو انجام خدمات ثابتی پرداخت قبوض آب، برق و ... حمل و نقل پایانه باربری بیمه خودرو شهریه مدارس غیر انتفاعی

کالاهای مشمول مالیات بر ارزش افزوده:

عرضه و فروش کلیه کالاها و ارائه خدمات در ایران، همچنین صادرات و واردات آنها، به جز کالاها و خدمات معاف، مشمول قانون مالیات بر ارزش افزوده است.